Det er en stor ære for mig at stå her i dag og hilse Socialdemokratiet på dets 125 års jubilæumskongres.
På vegne af Føroya Javnadarflokk/Færøernes Socialdemokrati vil jeg ønske vores danske broderparti tillykke med de 125 år med ønsket om en fortsat central rolle i dansk politik.
Der har gennem tiderne altid været et godt og venskabeligt forhold mellem vore to partier. Også har arbejderbevægelsen været behjælpelig med opstart og stabilisering af en færøsk socialdemokratisk presse.
Det var med hjælp fra fremstående danske socialdemokrater, at vores parti så dagens lys i 1925. Det var socialdemokrater af den gamle skole, der så betydningen af, at den socialdemokratiske ideologi fik lov til at bevæge sig over landegrænser. Der vare tale om en ideologi, som vore politiske forfædre var overbeviste om ville tjene menneskeheden.
En tysk forfatter sagde i slutningen af 1700-tallet, at det var en ædel helt, der kæmpede for fædrelandet, en ædlere, der kæmpede for landets vel, den ædleste, der kæmpede for menneskeheden.
Hvor man førhen kun diskuterede vores tilhørsforhold til Danmark, fik man med Socialdemokratiet en ny dimension ind i færøsk politik. En dimension, der satte borgeren og mennesket i fokus.
Selv om vores parti efter dansk målestok er et lille parti, så rummer også vores ideologi og arbejdsprogram de samme intentioner, der gør den socialdemokratiske ideologi international. Du står aldrig alene som socialdemokrat, for på den anden side af landegrænsen står dine partifæller med nøjagtig samme inspiration.
Vi har været utrolig glade for det samarbejde, som vi har været med i sammen med det danske Socialdemokrati og i det Nordiske socialdemokratiske fælleskab.
Specielt for en lille nation er det af vital betydning , at man har mulighed for at hente inspiration og ideer fra sine nordiske partikammerater.
I 1943, da al forbindelse mellem København og Torshavn var ophørt på grund af krigen, satte vores parti et forslag frem i Lagtinget, som fik benævnelsen " Friheds- og venskabspagten ". Den blev ikke vedtaget, men dannede delvis grundlaget for den senere hjemmestyremodel. En hjemmestyrelov, som vores partiformand på det tidspunkt, Petur Mohr Dam, betegnede som "det smukkeste blad i Danmarks historie. "

Den filosofiske og ideologiske baggrund for hjemmestyremodellen var, at de to selvstændige folk, færingerne og danskerne, hver for sig frit skulle kunne vælge de samarbejdsformer og udstrækningen af disse, som de nu fandt tjente parterne bedst.

Vores parti vedkender sig selvfølgelig dens fadderskab til hjemmestyreordningen, og partiet har under ordningens næsten 50 år lange historie været med til helt at ændre og modificere den og øge dens anvendelighed.
Fortsat mener partiet, at en udbygning af ordningen og en ændring af væsentlige elementer kan tjene som samværsform for to brødrenationer, der har haft rigsfælleskab i århundreder.
Men loven bør få karakter af at være en selvstyrelov mere end en hjemmestyrelov. Dette har vi med i vores arbejdsprogram, men jeg må indrømme, at udviklingen, siden den voldsomme økonomiske krise satte ind i 1992, har gjort, at vi på Færøerne sætter spørgsmålstegn ved næsten alt - især det der relaterer til Danmark.
Selv om dagsordenspunktet på kongressen nok hedder "En hilsen fra Færøerne," så går jeg ud fra, at jeg med kongressens accept kan komme frem med nogle partipolitiske synspunkter omkring spørgsmålet Færøerne / Danmark. Det plejer at være god socialdemokratisk latin, at vi også på kongresserne kommer frem med, hvad der ligger os på sinde..
Vi må tørt konstatere, at den seneste tids udvikling har sat den hjemmestyrelov, vi engang kendte, så eftertrykkeligt ud af
funktion. Dette specielt p.g.a., at man fra dansk side ret så imperialistisk, ville nogen måske kalde det, mere eller mindre tvang løsningsmodeller ned over det færøske samfund på områder, som i henhold til hjemmestyreloven var særanliggender. Det var mere forhandlingermellem kreditor og debitor end mellem en socialdemokratisk ledet regering og et socialdemokratisk ledet landsstyre.
I sagens natur er det både forståeligt og nødvendigt, at en lov, der blev vedtaget for næsten 50 år siden, trænger til revision. For det første p.g.a. de modifikationer og den udvidede anvendelighed, der er blevet gjort i tidens løb, men sandelig også p. g.a. de faktiske konstitutionelle ændringer, der er sket siden 1948.
Danmark stemte i 1972 ja til EU, mens Færøerne stemte nej. Men dette samarbejde indenfor EU var udelukkende af økonomisk

karakter. Men Maastricht har ændret dette samarbejde, således at EU nu reelt er en politisk union, hvor Danmarks handlefrihed som suveræn stat er mere begrænset. Danmark har med andre ord også andre hensyn at tage end dem, der har været gældende indenfor rigsfælleskabet.
Hvor meget har man f.eks. fra dansk side været behjælpelig med forbedringer af vores markedsadgang til EU, selv om der i aftaler er blevet præciseret, at det ville man. Danmark har i sin position mellem modstridende interesser valgt efter sit EU-hjerte og har ladet rigsfælleskabet mere eller mindre i stikken.
Nogenlunde samme forhold har vi oplevet i arbejdet indenfor IWC, hvor Danmark, som jo er medlem p.g.a. Færøerne og Grønland, f.eks. har valgt at harmonisere med synspunkterne hos de store

og rige, og rent faktiskt har svigtet færøske og grønlandske synspunkter.
Så uanset, om vi fik det økonomiske kollaps i 1992 og 1993 eller ej, så ville en revision af ordningen have været nødvendig. Der findes alt for mange udefinerede grå zoner.
Mange har sagt, at man ikke kan laste hjemmestyreloven for, at vi fik den alvorlige økonomiske krise. Det er også rigtigt. Men hjemmestyreloven og dens mangler på væsentlige økonomiske styringsmuligheder har absolut bidraget til, at krisen blev så meget alvorligere på Færøerne end i de andre nordiske lande, der også har oplevet bankkriser.
Misforstå mig nu ikke. Den store gældsetning, der fandt sted på Færøerne, specielt i firserne, p.g.a. den hyperaktive investeringslyst såvel i den offentlige som i den private sektor, den vedkender vi os selvfølgelig.
Men uanset de hyppige besøg af færøske og danske politikere og embedsmænd i disse dage i Københavns byret, og uanset hvad der sker i den færøske banksag, så har vi et klart aftalepunkt med den danske regering omkring spørgsmålet om den færøske udenlandsgæld, således at sagen er parkeret til 1998, hvor vi håber at finde en for begge parter værdig løsning.
Men de politiske løsninger, der blev gjort i forbindelse med bankkriserne, har sat hjemmestyreloven ud af kraft. "Take it or leave it" forhandlinger, hvor færøske repræsentanter over en nat med pistolen for panden skulle træffe kæmpestore beslutninger, har fædrene til hjemmestyreloven næppe drømt om skulle kunne lade

sig gøre..
Dernæst er det kommet for dagen, at de forhandlinger, som har været i kølvandet af bankkriserne, absolut ikke har foregået på ligefod, hvad information angår. Forhandlingerne har åbenbart foregået med en assymmetrisk information. D.v.s. en manglende gensidig respekt, der jo er en rød tråd i hjemmestyre loven.
Den sidste tids afsløring om Statsministeriets bestilte notater fra Finanstilsynet hjælper sandelig ikke på forståelsen.
Resultatet er, at vi har i rigsfælleskabet i dag en alvorlig tillidskrise. Den er mellem færøske og danske socialdemokrater, den er mellem andre færøske og danske politikere, ja den er faktisk mellem nationerne.
Vi ved alle, at det bliver meget vanskeligt at få en tillidskrise overvundet, og at det kræver en enorm indsats og positiv vilje fra begge parter at få tilliden reetableret.
Personligt ser jeg det ikke som umuligt, og det kunne måske være en ide, at vores fællesudvalg, der blev nedsat i 1994, tog problemet op til behandling.
Lad det være det færøske Socialdemokratis ønske til denne kongres, at vi fra begge partier igen prøver at finde, om ikke alle, så nogle af de gamle socialdemokratiske værdier frem igen.
Gensidig respekt - gensidig forståelse - og en nogenlunde fælles socialdemokratisk kurs.